

Torsdagen den 6 oktober

Kl. 14.30

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

1 § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Härmed begär jag tjänstledighet från mitt uppdrag som vald ledamot under tiden den 13 oktober 1988–den 13 april 1989.

Skälet för min begäran är att miljöpartiet de Gröna som nytt riksdagsparti behöver bygga upp sitt gruppkansli från grunden. Vår riksdagsgrupp har bett mig, som partisekreterare och kanslichef intill valet 1988 samt med väljarnas stöd i riksdagsvalet, att ansvara för denna insats.

Stockholm den 3 oktober 1988

Kjell Dahlström

Till riksdagen

Då undertecknad under tiden den 13 oktober–den 15 november 1988 ingår i den svenska FN-delegationen i New York, hemställer jag om erforderlig ledighet från riksdagsarbetet.

Stockholm den 5 oktober 1988

Elving Andersson

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om tjänstledighet från mitt riksdagsuppdrag under tiden den 14 oktober–den 14 november för att tjänstgöra i svenska FN-delegationen.

Stockholm den 6 oktober 1988

Jan-Erik Wikström

Framställningarna bifölls av kammaren.

Förste vice talmannen anmälde att följande ersättare skulle tjänstgöra i stället för ledamöter, nämligen

Birger Schlaug (mp) för *Kjell Dahlström*.

Eva Rydén (c) för *Elving Andersson* och

Margareta Andrén (fp) för *Jan-Erik Wikström*.

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

*Kompletteringsval till
utskott*

*Om arbetsgivaravgif-
terna i Norrbottens län*

2 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Härmed begär jag entledigande från uppdraget att vara suppleant i riksdagens konstitutionsutskott.

Stockholm den 6 oktober 1988

Ulla Pettersson

Framställningen bifölls av kammaren.

3 § Kompletteringsval till utskott

Förste vice talmannen meddelade att den socialdemokratiska riksdagsgruppen till suppleant i konstitutionsutskottet efter Ulla Pettersson anmält Hans Rosengren.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i konstitutionsutskottet

Hans Rosengren (s)

4 § Svar på fråga 1988/89:4 om arbetsgivaravgifterna i Norrbottens län

Anf. 1 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Försöket med sänkta arbetsgivaravgifter i Norrbottens län har pågått sedan den 1 januari 1984. Försöket har utvärderats av statens industriverk, och resultaten redovisades i en rapport under sommaren 1988. Slutsatsen av denna utvärdering är att inga positiva sysselsättningseffekter kan observeras. Det var denna slutsats jag hänvisade till i mitt uttalande under valrörelsen. De regionalpolitiska medlen ses för närvarande över i utredningen om regionalpolitikens inriktning. Jag vill i dag inte föregripa resultaten av denna utredning.

Anf. 2 PER-OLA ERIKSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga. Finansministerns utspel i valrörelsen om att reformen med en sänkning av arbetsgivaravgifterna i Norrbotten skall slopas väckte mycket stor förvåning. Reaktionen från företagare, politiker och länsmyndigheter har också varit stark. – Obegripligt, jag fattar inte vad Feldt menar, har landshövding Curt Boström sagt.

Sänkningen av arbetsgivaravgifterna har gett företagen i Norrbotten en starkare ekonomi och förbättrat konkurrenskraften. Från centern, som en gång tog initiativet till lägre arbetsgivaravgifter, har vi sett reformen som ett viktigt och effektivt inslag i regionalpolitiken. Finansministerns uttalande har inte precis stärkt Norrbottens situation. Detta Feldtslag kan bli en björntjänst mot länet och regionalpolitiken. Det har bidragit till att skapa

osäkerhet hos företagarna inom näringslivet, och de företag som eventuellt funderar på att lokalisera sin verksamhet till Norrbotten kanske tänker om och väljer bort Norrbotten som alternativ. Reformen med en sänkning av arbetsgivaravgifterna har verkat i ungefär sex år. Jag vill fråga finansministern om han tror att regional balans uppnås på så kort tid. Jag vill också fråga finansministern om han tycker att det är något annat inom regionalpolitiken som man skall spara på; får företagen behålla persontransportstödet eller fraktstödet?

Jag skulle ha applåderat finansministern om han i stället hade föreslagit att de företag och branscher som nu står utanför möjligheten att få sänkta arbetsgivaravgifter kommer att få denna möjlighet och omfattas av sänkningen. Det skulle de behöva. Nu valde finansministern den rakt motsatta vägen.

Den rapport som finansministern hänvisar till är för summarisk, och utredningen har pågått för kort tid. Det har inte heller beaktats att man under dessa år har genomfört betydande rationaliseringar och permitteringar inom statliga företag i Norrbotten. Det har också satt sina spår. Däremot har vi haft en positiv utveckling i småföretagen. Den positiva utvecklingen hotar man att bryta med det utspel som finansministern gjorde i valrörelsen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1988/89:28 om prisökningarna

Anf. 3 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! I regeringsförklaringen framhålls att den alltför höga inflationstakten måste bringas ned och att budgetpolitiken därför måste vara fortsatt stram. Även andra åtgärder aviseras i regeringsförklaringen, bl. a. en sänkning av marginalskatterna samt åtgärder för att stimulera arbetsutbudet och öka konkurrensen. Jag är inte beredd att gå in mer i detalj på dessa åtgärder.

Regeringen kommer inom kort att i en skrivelse till riksdagen redovisa bedömningar av samhällsekonomin tillstånd.

Anf. 4 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret.

Nästa år tycks Sverige få den högsta inflationen bland industriländerna, med undantag för Grekland och Portugal. Bekämpningen av de höga prisökningarna i Sverige tillhör det mest misslyckade i regeringens politik. Visserligen är valrörelsen nu över, men jag frestas ändå att, faktiskt med gillande, citera en mening i en socialdemokratisk valbroschyr. Där står nämligen: "Inflationen kommer som en tjuv om natten." Detta är sant. Det stora problemet är att regeringen inte ens försöker bomma igen mot inflationstjuven utan öppnar tvärtom alla dörrar och fönster på vid gavel, så att inflationstjuven riktigt säkert skall kunna komma in och stjäla hushållens pengar.

I januari sade regeringen att prisökningarna i år kunde begränsas till ungefär 3 %. I april höjde man prognosen till 5 %. För närvarande pekar

siffrorna på drygt 6 %. Det var också den siffra som finansministern nämnde i går. Det är alltså dubbelt så stora prisökningar som i januariprognosen. För nästa år är läget om möjligt ännu värre. Prognoserna pekar ingalunda på de 3 % som finansministern har talat om förut och som var förutsättningen för att ekonomin skulle utvecklas på det sätt som finansministern själv har beskrivit. För nästa år tycks det inte ens räcka med att fördubbla finansministerns prognos. I stället måste man närma sig 7 % eller kanske ännu högre tal för att komma upp till något rimliga prognoser. Det är tyvärr ganska troligt att dessa pessimistiska bedömningar blir riktiga. Statistiska centralbyråns producentprisindex pekar på prisökningar i producentledet på nära 7 %, och de brukar slå igenom på konsumentpriserna med några månaders eftersläpning. Vad man nu gör är att bädda för ett panikpaket nästa år.

I finansministerns svar hänvisades till en skrivelse. Den innehåller såvitt jag förstår aldrig några förslag. I dagens tidning kunde man läsa som rubrik: Feldt ger upp. Det var en mycket träffande rubrik.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1988/89:29 om pensionssparande i bank

Anf. 5 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Anne Wibble har frågat statsrådet Johansson om regeringen kommer att vidta några åtgärder för att möjliggöra pensionssparande i bank. Arbetet i regeringen är numera så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det är viktigt att hushållssparandet ökar såväl ur ett stabiliseringspolitiskt som ur ett långsiktigt strukturellt perspektiv. Senast i regeringsförklaringen fastslog regeringen att särskilda åtgärder kommer att sättas in för att öka sparandet.

I detta sammanhang kommer också frågan om formerna för pensionssparandet att behandlas.

Anf. 6 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern även för detta svar, även om det tyvärr var fullkomligt innehållslöst.

Det sägs att något kommer att göras under mandatperioden, och finansministern hänvisade till regeringsförklaringen. Det var faktiskt inte detta jag frågade om. Min fråga gällde om regeringen nu under hösten kommer att ta några initiativ för att främja hushållens sparande, t. ex. på det sätt som bankerna nyligen har föreslagit med ett system för bundet pensionssparande i bank.

Det är helt uppenbart, vilket Kjell-Olof Feldt också har skrivit i många av sina propositioner, att sparandet måste öka i Sverige. För hushållens del är det för närvarande så att för varje hundralapp i inkomst spenderar man drygt 103 kr., dvs. man spenderar mer än vad man tjänar in. Man har således ett negativt sparande. Detta är tyvärr en följd av regeringens politik och av regeringens negativa behandling av just hushållens sparande.

För oss i folkpartiet har det ett egenvärde att enskilda människor har ett eget sparkapital som buffert för att kunna ta risker, för att kunna ta chanser och för att få ett ökat individuellt oberoende gentemot andra. Jag kan bara konstatera att finansministerns svar tyder på ett ganska markant fortsatt ointresse från regeringens sida för att åstadkomma ett ökat hushållssparande.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1988/89:31 om finansieringen av reformer och skattesänkningar

Anf. 7 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Jag har aldrig gett uttryck för uppfattningen att nya reformer och skattesänkningar inte behöver betalas. Däremot har jag, när det gäller sänkningen av inkomstskatten 1989, sagt att denna var avsedd att ersätta höjda löner och således ej bidra till att köpkraften i ekonomin ökar.

När det gäller reformer, t. ex. utbyggnaden av föräldraförsäkringen, har jag den uppfattning som redovisas i regeringsförklaringen, nämligen den att kostnadskrävande reformer skall genomföras i den takt som utrymme skapas genom ekonomisk tillväxt, omprövningar av utgiftsprogram och rationaliseringar i den offentliga sektorn.

Anf. 8 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka också för detta svar.

Först vill jag ta upp den hänvisning till regeringsförklaringen som finansministern gjorde. Det talas där t. ex. om omprövningar av utgiftsprogram. Det passar, menar jag, sällsynt illa ihop med det budskap som såväl finansministern som andra av regeringens företrädare gav uttryck för under valrörelsen. Då hävdades nämligen med viss emfas att reformer inte behöver betalas. Nu säger man att reformer behöver betalas. Något av dessa budskap är falskt. Det låter nästan som om det är vissa reformer och vissa skattesänkningar som inte behöver betalas, nämligen de som socialdemokraterna lovade i valrörelsen. Förslag som kommer från folkpartiet och från andra partier skall då kanske betalas.

Jag skulle vilja att finansministern preciserade hur stort utrymme det finns nu under hösten för ofinansierade reformer och ofinansierade skattesänkningar. Med hur många miljarder kronor anser finansministern att den inhemska efterfrågan kan spådas på nu?

Finansministern har redan medgett ett grovt tankefel i den reviderade finansplanen. Där står nämligen att skattesänkningar måste betalas. Jag vill därför fråga om det finns andra sådana grova tankefel, eller om det finns anledning att lita på att det som står i den reviderade finansplanen faktiskt är riktigt. Det står t. ex. i långtidsbudgetens högalternativ att budgetunderskottet om några år kommer att ha ökat till 50 miljarder kronor. Är det också ett grovt tankefel, eller gäller det fortfarande? Min gissning, fru talman, är ändå att valrörelsens budskap var en bluff, och att det vanliga nu gäller, nämligen att saker och ting skall betalas.

Jag vill fråga finansministern vad som exakt menas med omprövningar av utgiftsprogram – det är besparingar på vanlig svenska. Vad är det för någonting, och varför står det inte en rad i regeringsförklaringen om skattetrycket? Är sanningen det som så att säga inte står att läsa, nämligen att reformer och annat skall betalas med fortsatta skattehöjningar?

Anf. 9 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Anne Wibbles omtanke om mitt mentala tillstånd är naturligtvis mycket rörande. Jag försöker tänka så gott jag kan. Ibland tänker jag, som alla andra människor, något fel.

Om det emellertid är så att Anne Wibble kan hitta ett enda citat från den gångna valrörelsen där jag säger att reformer inte behöver betalas, lovar jag att åstadkomma alla framtida reformer utan att de kostar någonting. Visa ett citat, och jag skall göra det.

När det gäller omprövningar tycker jag dock att Anne Wibble har anledning att fundera litet grand själv. Folkpartiet har länge drivit tesen att den enda lösningen på vårt inflationsproblem är sänkta marginalskatter. Vi tänker nu föreslå sänkta marginalskatter nästa år. Varför antyder inte Anne Wibble att detta skulle kunna bidra till att dämpa inflationstakten i Sverige? Det har under många år varit folkpartiets patentlösning på inflationsproblemet att sänka marginalskatten. Nu sänker vi den, faktiskt lika mycket som folkpartiet vill göra, för 1989. Varför bidrar inte det till att sänka inflations-takten? Är det för att förslaget kommer från en socialdemokratisk regering?

Anf. 10 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag har inte min citatsamling här, men jag skall gärna leta fram den till en senare frågestund. Jag tror ändå att de flesta kan vara överens om att det intryck som socialdemokraterna, inkl. Kjell-Olof Feldt, gav var att just deras förslag inte behövde betalas.

Det är bra att man sänker marginalskatterna, tycker jag. Det är dock en grov förvanskning att säga att det är folkpartiets enda förslag. Vi har haft många förslag när det gäller att dämpa prisökningarna i Sverige. Jag tror mycket väl att marginalskattesänkningar kan bidra till att få bukt med inflationen.

Den skattesänkning som finansministern hittills har talat om är emellertid ganska blygsam. Den motsvarar inte alls de önskemål vi har från folkpartiets sida, bl. a. därför att ungefär hälften bara motsvarar uteblivet inflations-skydd. Vi föreslog således fyra procent plus inflationsskydd, vilket finansmi-nistern väl vet.

Statrådets kollega i regeringen, Bengt K Å Johansson, har med viss emfas hävdatt att sänkta marginalskatter i stället skulle förvärra lönerörelsen och därigenom driva upp inflationen. Det var intressant att höra att finansminis-tern ändå står fast vid sitt tidigare budskap.

Anf. 11 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Om sänkta skatter bidrar till att dämpa inflationen, förstår jag inte varför Anne Wibble står här och skrämmer upp folk genom att säga att

inflationen nästa år kommer att bli mer än dubbelt så stor som någon tidigare kunde ha trott.

Jag tycker att det visar på en viss svaghet i tron på de egna argumenten att helt plötsligt kasta bort det som ändå har varit en huvudpunkt i folkpartiets politik, nämligen uppfattningen att med lägre inkomstskatter och lägre marginalskatter skulle chanserna att bekämpa inflationen öka. Det må sedan vara så, att vi inte sänker skatterna fullt så mycket som folkpartiet har krävt.

Det är tråkigt om folkpartiet nu går ifrån det enda lilla som så att säga har varit någorlunda begripligt i folkpartiets antiinflationspolitik, nämligen skattepolitiken. Också det tycks nu vara borta.

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

Om ett särskilt biståndsanslag för miljö, markvård och energi

Anf. 12 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Folkpartiet har uppfattningen att när man genomför skatteförändringar så måste man ta hänsyn till det ekonomiska läget. I det läge som rådde i våras när vi lade fram vårt förslag, bedömde vi att det var nödvändigt med en finansiering.

Jag har nu förstått att finansministern inte anser att det behövs någon finansiering. Vad som då händer är att man spär på den inhemska efterfrågan, dvs. man skaffar sig något slags ny revolutionerande ekonomisk teori som innebär att om efterfrågan ökar så ökar samtidigt chanserna att få ner priserna. Detta är en mycket egendomlig teori. Den omfattas inte av oss i folkpartiet.

Vi är i stället måna om att se till att skattesänkningarna får en profil som passar ihop med de realekonomiska underliggande bedömningarna. Såvitt jag har förstått har finansministern inte ens bemödat sig om att göra en sådan analys, innan han lägger fram sina förslag, vilket är mycket beklämmande.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1988/89:8 om ett särskilt biståndsanslag för miljö, markvård och energi

Anf. 13 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Fru talman! Maria Leissner har frågat mig om regeringen avser att ta initiativ för att återinföra den särskilda anslagsposten för miljö, markvård och energi inom svenskt u-landsbistånd.

Regeringen har i regeringsförklaringen kraftigt markerat att miljöfrågorna har stark prioritet. Det gäller även i biståndspolitiken.

Riksdagen beslöt enhälligt i våras att införa ett femte mål i biståndspolitiken, nämligen en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön. Miljöhänsynen kommer därigenom att i ännu högre grad än tidigare genomsyra vårt bistånd genom att utgöra en integrerad del av utvecklings-samarbetet.

Både i de ordinarie landprogrammen och i stödet till FN-organen och utvecklingsbankerna gör vi redan betydande biståndsinsatser på miljöområdet. Dessutom finns i budgeten en särskild delpost för miljö och markvård under anslaget utvecklings-samarbete genom SIDA.

De samlade insatserna på miljöområdet överstiger med mycket god marginal de 250 milj. kr. i särskilt miljö- och markvårdsanslag som föreslås i Svenska naturskyddsföreningens enkät.

Enligt min mening är rubriker och hur man sammanför olika anslagsposter av underordnad betydelse. Det viktigaste är att vi verkligen gör insatser som främjar god miljö i u-länderna.

Mot den bakgrund jag här redovisat kan jag försäkra Maria Leissner att regeringen avser att ge ökad prioritet åt arbetet att integrera miljöhänsynen i utvecklingssamarbetet liksom att öka direkta miljöfrämjande insatser i biståndet.

Anf. 14 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Jag vill tacka biståndsministern för svaret.

Miljöproblemen är gränslösa, och miljöförstöring, missbruk av stora resurser samt utbredning av öknar är problem som orsakas av fattigdomen och som slår särskilt hårt mot u-länderna. Mot den bakgrunden infördes under de icke-socialistiska åren ett särskilt anslag i biståndsbudgeten för miljö, markvård och energi. Så fort socialdemokraterna kom till makten avskaffades det här anslaget.

Under trycket av en växande miljöopinion fick vi ändå i våras ett femte biståndspolitiskt mål om miljön. Tyvärr var socialdemokraterna då inte beredda att ändra uppfattning i fråga om ett särskilt anslag för miljö, markvård och energi för att följa upp biståndsmålet. Därför var det med mycket stor tillfredsställelse jag under valrörelsen läste Svenska naturskyddsföreningens, SNF:s, enkät som då publicerades och som redovisade vad riksdagspartierna lovar att göra för miljöpolitiken. I enkäten finns 16 frågor, och en gäller huruvida man är beredd att införa ett särskilt miljöanslag på minst 250 milj. kr. per år i SIDA:s budget. Socialdemokraterna svarade ja utan reservationer. Nu efter valet ser vi vad det löftet var värt.

Jag tycker att det är en uppseendeväckande reträtt som biståndsministern har gjort när hon tar tillbaka den här utfästelsen. Jag undrar hur många av de övriga svaren som på samma sätt inte är riktiga. Det som skett är beklagligt för de människor som har läst enkäten och grundat sin uppfattning om socialdemokraterna på den. Men det är framför allt beklagligt för u-länderna, för vilka det är behövligt att vi ägnar oss åt en kraftfull miljöpolitik på biståndsområdet, även i form av ett särskilt anslag för miljö, markvård och energi.

Anf. 15 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Fru talman! Maria Leissner har en väldigt byråkratisk utgångspunkt, som om det viktigaste för människorna i de fattiga länderna skulle vara under vilken anslagspost medlen beviljas. För dem som svarade på enkäten var naturligtvis det viktigaste att vi verkligen skulle göra omfattande miljöinsatser i u-länderna. Jag är övertygad om att det vi gör är det väsentliga också för u-länderna.

I dag har jag något föregripit budgetarbetet och i svaret på frågan till Maria Leissner försäkrat att vi kommer att öka miljöinsatserna. I stället för att tacka för det beskedet, som alltså är ett positivt besked i vad gäller miljöinsatser

inom biståndet, gnäller Maria Leissner över hur vi sammanför anslagsposter-
na. Det säger något om argumenteringen.

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

*Om regeringens förslag
till lag om företagshem-
ligheter*

Anf. 16 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Att ett vallöfte och dess hållande eller brytande skulle vara en byråkratisk utgångspunkt tycker jag är en intressant värdering. Det betyder att de övriga vallöften som utfärdas av socialdemokraterna uppenbarligen också kan betraktas som "byråkratiska utgångspunkter", som man inte behöver ta så särskilt hårt på.

Jag tycker att detta är beklagligt. Det är beklagligt av flera skäl, inte minst därför att det är behövt för u-länderna att vi kan ha en gemensam syn på hur miljömålet skall behandlas i biståndsbudgeten. Socialdemokraterna har utan några särskilt väl redovisade skäl under sex år gång efter gång avvisat det krav som de icke-socialistiska partierna har haft, att man skall återinföra det särskilda anslaget för miljö, markvård och energi. Detta står självfallet inte i strid med de övriga insatser som kan göras på miljöns område, utan det är ett uttryck för att vi vill ha garanterade pengar som går till miljö, markvård och energi. När socialdemokraterna då utfärdat ett vallöfte om att återinföra detta anslag hade det ändå varit trevligt om man stått för löftet två veckor efter valet.

Anf. 17 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Fru talman! Jag tycker att politiken skulle bli bra mycket bättre om vi sysslade med det sakliga innehållet i politiken. Rubriker och delposter i anslag tror jag för svenska folket, liksom i det här fallet för u-länderna, är av totalt underordnad betydelse. Det är de också för mig. Jag har ingen prestige i den här frågan, vare sig åt det ena eller det andra hållet. Jag menar bara att vi praktiskt skall hantera frågan så som är bäst.

Anf. 18 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Jag tar det senaste inlägget från biståndsministern som ett halvt löfte om att vi så småningom skall kunna nå enighet i den här frågan för att förverkliga det trevliga vallöfte som socialdemokraterna utfärdade i SNF:s enkät.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1988/89:13 om regeringens förslag till lag om företagshemligheter

Anf. 19 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Bengt Harding Olson har frågat mig om jag avser att återkalla förslaget till lag om företagshemligheter.

Jag började mitt arbete som justitieminister i går. En av de många frågor som jag nu får sätta mig in i gäller just lagförslaget om skydd för företagshemligheter. Det lagförslaget ligger nu i riksdagen. Jag har efter en dag som justitieminister ingen avsikt att föreslå regeringen att propositionen skall återkallas.

Anf. 20 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag vill inledningsvis hälsa Laila Freivalds välkommen som justitieminister och därmed också hälsa henne välkommen direkt in i den parlamentariska hetluften.

Dessutom får jag trots allt tacka för svaret angående lagförslaget om företagshemligheter. Det är ju ingen hemlighet att regeringens förslag har utsatts för en intensiv kritik, närmast på tre punkter.

1. Regelsystemet är otydligt i flera avseenden, även för experter. Särskilt gäller detta den s. k. lex Bratt-delen, alltså rätten att avslöja företagshemligheter för att på det sättet avslöja företagskriminalitet.

2. En allvarlig klyfta håller på att skapas mellan lagen och det allmänna rättsmedvetandet. Ingvar Bratt får ett fint frihetspris, men lagen hotar med straff och skadestånd.

3. Den självklara samordningen saknas mellan å ena sidan lagen om företagshemligheter och å andra sidan tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen.

Efter den massiva kritiken har nya signaler hörts från departementet, nämligen att förslaget borde överarbetas. Den logiska slutsatsen här och nu borde vara att den tjänstgörande justitieministern återtog lagförslaget för omarbetning inom departementet. Särskilt viktigt är då att lagens munkorg ersätts av en säkerhetsventil, med en otvetydig rätt att röja rättsstridig verksamhet. Dagens svar är mycket undanglidande, och det infriar inte förhoppningarna.

Avslutningsvis kan jag säga att det för den nya justitieministern kunde ha blivit en bra start genom att utlova ett nytt lagförslag med ett samlat grepp kring hela problemet. Det hade även varit till fördel för hela rättssamhället.

Jag vet att Laila Freivalds har arbetat som justitieminister en dag, men det behövs ett svar nu. Lagutskottet börjar arbeta den 13 oktober. När får jag svaret? Justitieministern måste åtminstone kunna svara på det.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1988/89:21 om straffpåföljden för brott mot lagen om besöksförbud

Anf. 21 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om regeringen avser att föreslå skärpningar i den lag om besöksförbud som trädde i kraft den 1 juli 1988.

Straffet för överträdelse av ett besöksförbud som meddelats med stöd av den nya lagen är böter eller fängelse högst sex månader. För att anhålla och häkta den som misstänks för ett brott krävs i allmänhet att minst ett års fängelse ingår i straffskalan för brottet.

Straffskalan för ett brott skall i första hand bestämmas med utgångspunkt från brottets straffvärde och inte med hänsyn till andra faktorer, t. ex. möjligheterna att tillgripa anhållande eller häktning. Denna princip låg till grund även när lagen om besöksförbud utarbetades i våras.

Lagen om besöksförbud är ett viktigt led i samhällets strävanden att förbättra skyddet för dem – framför allt kvinnor – som utsätts för trakasserier och andra övergrepp. Lagen har nu varit i kraft i drygt tre månader. Det är väsentligt att vi så snart som möjligt försöker få en bild av hur den har tillämpats och vilka problem som kan ha uppstått i praktiken. I enlighet med vad som sades i propositionen ämnar jag inom kort ta initiativ till en uppföljning av hur lagen har fungerat. Den fråga som Margó Ingvardsson avser få naturligtvis tas upp i det sammanhanget.

Anf. 22 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Jag vill från början göra klart att jag inte är någon förespråkare av straffskärpning. Men vi måste finna verkningfulla instrument för att skydda kvinnan. En man som överträder ett besöksförbud visar hänsynslöshet, och det finns skäl att befara att han fortsätter att trakassera kvinnan som har angivit honom intill dess att domen verkställs.

Det är sant att vi har kort erfarenhet av besöksförbudet. Men erfarenheter i övrigt visar att vi måste ha mycket effektiva påtryckningsmedel för att förhindra övergrepp mot kvinnor. Det finns anledning att befara att lagen om besöksförbud inte är tillräcklig, eftersom en överträdelse av lagen inte resulterar i ett omedelbart omhändertagande. Även om vi befinner oss i en övergångsperiod – intresset riktas alltså inte bara mot gärningen och gärningsmannen utan man har också insett att det finns brottsoffer – är det, tycker jag, oerhört besvärande för vår rättsapparat att vi inte har lyckats hitta de instrument som behövs för att kunna garantera kvinnor skydd.

Jag är nöjd med justitieministerns svar, om jag får tolka det så att justitieministern är beredd att medverka till att täppa till den lucka som finns i lagen om besöksförbud.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1988/89:33 om livsmedelskontrollen

Anf. 23 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Ulla Orring har frågat mig när en lagändring kommer som skall medföra att konsumenter i framtiden skall få fullständig information om de resultat som livsmedelskontroller kan leda till.

I svar på en liknande fråga av Ulla Orring i maj i år uppgav Anna-Greta Leijon att hon tagit initiativ till en analys av gällande lagregler.

En arbetsgrupp inom regeringskansliet med företrädare för justitie-, jordbruks- samt miljö- och energidepartementen arbetar för närvarande på ett förslag till lagändring i den riktning som Ulla Orring önskar. Arbetet bedrivs med sikte på att regeringen skall kunna lägga fram en proposition i sådan tid att riksdagen skall kunna besluta om en lagändring under våren 1989.

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

*Om reorganisation av
SÄPO-kommittén*

Anf. 24 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag vill naturligtvis tacka för svaret, men allra först vill jag gratulera Laila Freivalds till posten som ny justitieminister. Jag önskar henne lycka till. Vi känner varandra från konsumentverket och vårt arbete där med konsumentfrågorna.

Många anser att det är en skandal att nuvarande sekretesslagstiftning skyddar företagen på konsumenternas bekostnad. Det senaste exemplet är den razzia som gjordes i Skåne tidigare i höst. Razzian visade att 14 av 25 kontrollerade charkföretag fuskade med datummärkningen, trots att branschen var förvarnad av sin egen organisation. Kontrollen visade att fusket inte var en engångsföreteelse utan ett mer eller mindre systematiskt förfaringsätt. Det fuskas inte bara i Skåne utan även annorstädes. Dess värre fuskas det även med innehållsdeklarationer.

Kan då konsumenten välja bort dessa produkter och de företag som sysslar med falska uppgifter? Nej, tyvärr inte. Konsumenten får inte kännedom om vilka företag som är oseriösa. Nuvarande lagstiftning skyddar företagen.

Ett oavvisligt krav är att företag som fuskar skall namnges offentligt. I våras handlade det om "snuskrestauranger". Vad kommer härnäst? Hälsa och säkerhet åsidosätts. Konsumenten luras med lagens hjälp att köpa undermåliga produkter. Vi vill från folkpartiets sida ha en annan tingens ordning.

Ibland har vi sett exempel på att en ny lag kan tillkomma nära nog över en natt. Jag hoppas nu att denna lagändring snart skall komma till stånd. Vår förhoppning var att den skulle finnas på riksdagens bord när vi återsamlades. Det finns ett utbrett missnöje med sekretesslagen. Jag kommer att noga följa denna fråga. Det är av stort intresse för oss alla konsumenter.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1988/89:10 om reorganisation av SÄPO-kommittén

Anf. 25 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Birgit Friggebo har frågat justitieministern om och när Carl Lidbom skall ersättas som ordförande i SÄPO-kommittén. Arbetet i regeringen är fördelat så, att det är jag som skall svara på frågan.

Som tidigare meddelats kommer SÄPO-kommitténs fortsatta arbete att bli föremål för partiledaröverläggningar.

Min uppfattning är att kommittén under Carl Lidboms ledning utfört ett förtjänstfullt arbete. Kommittén har avlämnat ett enhälligt betänkande.

Enligt min mening bör utredningen fortsätta sitt arbete med hittillsvarande sammansättning och arbetsformer.

Anf. 26 BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka civilministern för svaret på min fråga.

Jag är oerhört förvånad över beskedet. Jag hade väntat mig att civilministern skulle säga antingen att Carl Lidbom skall ersättas som ordförande i SÄPO-kommittén eller åtminstone att civilministern tänker överväga det

men hänvisa till att han är ganska ny på den här posten i regeringen. Det har faktiskt tidigare offentligen antytts att det skulle bli några förändringar.

Regeringen vet mycket väl om att vi i folkpartiet saknar förtroende för Carl Lidbom som ordförande i SÄPO-kommittén. Vi har tillskrivit den förre justitieministern om det, och han lovade att han skulle överväga saken. Det borde faktiskt räcka för regeringen att agera i den här frågan.

Vi har en säkerhetspolis – det måste vi ha. Man kan säga att det är ett nödvändigt ont i ett demokratiskt samhälle, och då vill det verkligen till att det finns ett brett förtroende för verksamheten men också för den person som skall utreda verksamheten för framtiden.

Jag tänker här inte offentligen räkna upp skälen till att Carl Lidbom saknar förtroende hos oss i folkpartiet, för det finns i vida kretsar i vårt land en misstro mot Carl Lidbom som ordförande i SÄPO-kommittén. Jag är djupt besviken över det svar som civilministern har lämnat, och vi får nu överväga hur vi för framtiden skall behandla vårt deltagande i SÄPO-kommittén.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1988/89:25 om viss porrklubbsverksamhet i Stockholm

Anf. 27 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Elisabeth Fleetwood har frågat vilka åtgärder justitieministern avser att vidta för att motverka den nedskräpning som förekommer i samband med den i Stockholm belägna klubben Tabus verksamhet. Arbetet inom regeringen är numera så fördelat, att det är jag som skall svara på frågan.

Den nedskräpning som avses med frågan gäller det som många av oss som vistas ute i Stockholm har lagt märke till, nämligen att små papperskort med reklam för klubben Tabu i stor mängd ligger slängda på gator och trottoarer i centrala Stockholm. Enligt min mening är detta sätt att göra reklam självfallet inte acceptabelt. Och detta oskick är också straffbart enligt naturvårdslagen och enligt den lokala ordningsstadgan för Stockholm. Därmed är det en sak för polisen att ingripa mot de personer som sprider reklamkortet. Enligt vad jag har inhämtat gör polisen i Stockholm också ansträngningar för att få tag i dem som är straffrättsligt ansvariga för nedskräpningen. Jag har vidare förstått att man inom Stockholms stad överväger möjligheterna att kräva klubbägaren på skadestånd för nedskräpningen.

Den sak som Elisabeth Fleetwood tar upp i sin fråga är således redan aktuell hos de samhällsorgan som är närmast berörda. I det läget anser jag inte att det finns skäl för mig eller för regeringen att ta något initiativ.

Anf. 28 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Jag tycker dock att det var litet väl undvikande.

Det som tas upp i min fråga är någonting som har varit förgelseväckande för stockholmare och besökare i Stockholm under flera år. Problemet för

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

*Om viss porrklubbs-
verksamhet i Stock-
holm*

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

*Om rening av utsläpp
från Vallviks massa-
fabrik*

polisen är ju att förseelsen genom att det är fråga om ett brott mot lokala ordningsstadgan leder till så låga bötesstraff att utövarna inte bryr sig om att de får ett bötesstraff utan räknar med att verksamheten ändå skall löna sig. I slutändan har vi, just såsom jag skriver i min fråga, en motbjudande och kvinnofientlig verksamhet som jag skall återkomma till i ett annat sammanhang. I dag är det nedskräpningsdelen som vi talar om.

De tidigare fem riksdagspartiernas kvinnoförbund har vid flera tillfällen haft aktioner i gång mot klubben Tabu, vars verksamhet vi icke kan acceptera.

Det är så att man har plastat in de här korten, så att när gatukontoret försöker ta upp dem med sina sopmaskiner klistrar de sig fast vid vägbanan eller på trottoarerna och ligger kvar. Mellan 10 000 och 30 000 kort sprids varje natt. Man får inte tag på marknadsföringsbolaget utan möjligtvis enstaka personer, för vilka marknadsföringsbolaget, antar jag, betalar böterna, om det blir några, och så fortsätter man sin verksamhet. Jag hade därför hoppats att statsrådet litet kraftigare skulle ha uttalat att det behövdes att man tittade på detta. Om man inte kommer fram på normala vägar, vilka åtgärder skall man då kunna tillgripa?

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1988/89:37 om rening av utsläpp från Vallviks massafabrik

Anf. 29 Industriminister IVAR NORDBERG:

Fru talman! Birgitta Hambraeus har frågat miljö- och energiministern om regeringen kommer att göra Vallvik till en mönsterfabrik.

Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Låt mig först konstatera att Ncb-koncernen som äger Vallviks sulfatfabrik är ett bolag som till drygt 50 % ägs av staten.

Enskilda investeringsbeslut i de statsägda företagen underställs inte regeringens prövning utan ingår som en naturlig del i styrelsens ansvar.

Ägaren har dock som uppgift att bl. a. tillse att bolagen har tillräckligt ägarkapital för att kunna utvecklas positivt.

Jag har erfarit från Ncb att bolaget planerar en omfattande investering i Vallviks sulfatfabrik. En mycket stor del av investeringen avser miljöförbättrande åtgärder. Totalt planeras över 600 milj. kr. satsas på att modernisera fabriken.

Staten har skapat förutsättningar för denna investering genom att möjliggöra den nu avslutade nyemissionen som innebär att bolaget tillförts drygt 400 milj. kr. i nytt ägarkapital.

Anf. 30 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga. Det är mycket glädjande att kunna konstatera att man kommer att modernisera anläggningen i Vallvik och att det kommer att innebära resurshushållning och miljöförbättrande åtgärder. Det är ju så en modernise-

ring nu för tiden går till. Men jag tycker att svaret är ganska passivt.

Menar industriministern att regeringens enda ansvar som stor ägare av detta bolag är att se till att det kan utvecklas positivt genom att ha tillräckligt med resurser? Bör man inte också leva upp till sina ambitioner på miljöområdet och som ägare särskilt stimulera till nysatsningar kanske på oprövad teknik, som skulle kunna vara epokgörande så att vi kunde bli ledande inom miljöområdet? Det är ju ändå genom ett ägaransvar i de statliga företagen som man kan visa i praktiken att alla de fantastiska ord som sägs från regeringen när det gäller ambitioner på miljöområdet kan förverkligas.

Jag vill alltså ställa en tilläggsfråga till industriministern: Anser industriministern att ägaransvaret bara innebär att ställa pengar till förfogande för allmän positiv utveckling? Innebär det inte också ett särskilt ansvar för miljön?

Anf. 31 Industriminister IVAR NORDBERG:

Fru talman! Av de drygt 600 milj. kr. som investeringen i Vallvik beräknas uppgå till kommer inte mindre än 300 milj. kr. att vara direkt hänförliga till miljöförbättrande åtgärder. Det kan påpekas att Ncb-Vallvik är den första producenten av barrsulfatmassa som åtagit sig att begränsa utsläppen av TOCl till 1,5 kg per ton blekt barrsulfatmassa.

Jag vill säga att regeringens miljöpolitik syftar till att inte bara Vallvik utan alla svenska pappersmassfabriker skall bli mönsterfabriker.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1988/89:48 om vapenexporten

Anf. 32 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Per Gahrton har frågat statsministern vilka åtgärder han är beredd att vidta för att inför svenskarna och omvärlden bevisa att regeringen vill att Sverige skall vara känt, icke som vapenmånglarnation, utan som fredsmäklarnation. Frågan har överlämnats till mig.

Ett antal företrädare för försvarsindustrin har åtalats för olaga vapenexport. Det är av stor vikt att den rättsprocess som nu inletts fullföljs.

Det råder bred enighet om grunderna för Sveriges säkerhetspolitik. Som politiker bär vi ett gemensamt ansvar för att omvärldens förtroende för vår valda handlingslinje upprätthålls. Det är därför väsentligt, inte minst i förhållande till omvärlden, att vi återger sakförhållanden på ett korrekt sätt. För det är ju faktiskt så att det är företrädare för försvarsindustrin, inte för myndigheterna, som står under åtal.

Konstitutionsutskottet och medborgarkommissionen har utrett regeringens roll i vapenaffärerna. I sina betänkanden i våras kom såväl utskottet som kommissionen till slutsatsen att regeringen inte haft kunskap om, eller medverkat till, olaglig vapenexport.

Misstankarna om olaga vapenexport har dock gjort det angeläget att se över och skärpa krigsmateriellagstiftningen. Så har skett genom den nya

lagstiftningen per den 1 juli i år. Arbetet med att hos industrin återupprätta en fullständig respekt för de av riksdagen fastställda vapenexportreglerna fortsätter.

Behovet av krigsmaterielexport skall nu utredas. Under utredningsperioden ges nuvarande regler en restriktiv tillämpning.

Anf. 33 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Det hör till artigheten i den här kammaren att man tackar för svar även då de inte är några svar. Sanningen är ju att Sveriges rykte å det gruvligaste har nedsmutsats av vapenexportskandalerna. Sverigeäran utförsäls på realisation, skrev Der Spiegel för något år sedan. I en ny bok, Vapensmugglarna, berättar ett par journalister att Bofors har blivit ett begrepp även ute på den fattiga indiska landsbygden och används som en synonym för fiffel och korruption i allmänhet.

Man skall återge sakförhållandena korrekt, men nu säger statsrådet att regeringen i praktiken inte har något ansvar, för det är ju innebörden av svaret. Hon försöker hänga upp den ståndpunkten på vad konstitutionsutskottet sade i våras. Men det är inte alls korrekt att göra på det viset. Konstitutionsutskottet sade ju faktiskt att ett regeringsorgan med säte i regeringskansliet, KMI, har brutit såväl mot lagens anda som mot dess bokstav. Minst ett statsråd, nämligen det här i kammaren aktuella statsrådet, kände inte till karaktären på ett centralt exportavtal, trots att det hade varit publicerat i massmedia. Dessutom hade regeringen tillåtit leveransavtal till ett land som är inblandat i både krig och inbördeskrig. Det finns alltså grava anmärkningar mot regeringen, även om konstitutionsutskottet inte gick så långt att det i konstitutionell form prickade regeringen. Jag vill därför fråga: Har regeringen inget ansvar för det som har inträffat?

Statsrådet säger också att nuvarande regler skall tillämpas restriktivt under utredningsperioden. Vi skall alltså exportera färre vapen, om jag förstår saken rätt. Men sanningen är ju att krigsmaterielexporten ökar i galopperande takt. Ökningen är 74 % under ett halvår fram till första halvåret under 1988. Jag vill fråga: Tänker regeringen vidta några åtgärder för att minska denna galopperande ökning av krigsmaterielexporten?

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1988/89:2 om postverkets medverkan vid distribution av valmaterial

Anf. 34 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Mot bakgrund av att ett stort antal hushåll i Stockholmsområdet under årets valrörelse aldrig nåddes av valmaterial och valsedlar från vänsterpartiet kommunisterna har Bo Hammar frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att få postverket att fullgöra sina åligganden inför nästkommande valrörelse.

Postverket har en rikstäckande organisation för utdelning av den typ av försändelser som valmaterialet utgör. Organisationen består i huvudsak av

brevbärare som på frivillig basis åtagit sig utdelning. I vissa distrikt i Storstockholm har det inte varit möjligt för postverket att åstadkomma en sådan organisation i egen regi. För att klara rikstäckningen har postverket därför valt att delvis anlita privata entreprenörer. Enligt postverket fungerade inte utdelningen av valmaterial tillfredsställande under valrörelsen i dessa Storstockholmsdistrikt. Kompensation i olika former har reglerats i avtal mellan postverket och de drabbade partierna. Postverket har med anledning av det inträffade beslutat att även i de berörda distrikten bygga upp en egen organisation. Avtalen med de privata entreprenörerna har sagts upp per den 31 december 1988.

Jag utgår ifrån att postverket nu vidtagit de åtgärder som synes nödvändiga för att de problem som uppstod i år inte skall upprepas.

Anf. 35 BO HAMMAR (vpk):

Fru talman! Inför det här valet fick vi en liten skrift från postverket, Postens löften till de politiska partierna inför valet 1988. Där står det så här:

”Det är av yttersta vikt att ett partis beslut, satsningar och löften når fram till väljarkåren, tas upp till begrundan och blir till en väl underbyggd kunskap. Först då kan man tala om att välja.

Vi på Posten vet hur viktigt det är att ivägskickad information verkligen når fram till mottagarna och når dem var de än bor.”

Konsekvensen av att vi anlitate postverket blev att förmodligen upp emot 100 000 av våra valförsändelser aldrig nådde fram; de bara försvann.

Det är helt uppenbart – jag har konkreta exempel – på att detta har drabbat vpk i den här valrörelsen. I vilken utsträckning detta har skett kan jag naturligtvis inte ha någon bestämd uppfattning om, men jag känner människor som inte har röstat på oss, därför att de har uppfattat oss som nonchalanta, eftersom vi inte försett dem med valmaterial och med valsedlar.

Det är naturligtvis mycket deprimerande för många människor som har satsat enormt mycket tid och kraft på att framställa lokalt valmaterial och som har bladat i valsedlar när materialet sedan inte når ut. Det handlar alltså inte om enstaka försändelser.

Kommunikationsministern talar om ekonomisk kompensation, och en sådan håller vi på att diskutera med postverket. Det är en sak för sig, och den skall nog ordna sig. Det viktiga är den principiella, den demokratiska frågan: Vilket ansvar har postverket?

Postverket har ju andra viktiga uppgifter i samband med en valrörelse. Därför tror man att man kan lita på postverket. Jag skulle gärna vilja få en kommentar. Sven Hulterström ger en bra utfästelse men jag skulle även vilja få en kommentar till den demokratiska aspekten. Vad kan vi förvänta oss av postverket i en demokratisk valrörelse?

Anf. 36 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Naturligtvis är den demokratiska aspekten den viktigaste, även om de organisatoriska och praktiska konsekvenserna av sådana händelser som vi diskuterar kan vara irriterande nog. Jag har ingen annan mening än den Bo Hammar har på den här punkten. Det är naturligtvis alldeles särskilt viktigt just från demokratisk synpunkt att detta fungerar.

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

Om skydd för Bratteforsåns dalgång

Nu drabbades inte bara vpk, vilket står i frågan, utan så gott som samtliga partier i Stockholm drabbades tydligen av distributionsmissarna. Det är i och för sig en klen tröst, men vådan torde ha fördelat sig någorlunda demokratiskt. Det viktiga är emellertid att det inte skall gå till på det viset, och jag uppfattar de åtgärder som posten nu har vidtagit och de som man avser att vidta på det sättet att posten är lyhörd för just denna aspekt.

Anf. 37 BO HAMMAR (vpk):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för den ytterligare preciseringen som jag tycker var väldigt bra och värdefull. Jag ser detta också som en konsekvens av kommersialiseringen och vinstjakten inom postverket, men detta är en fråga som vi kan diskutera i något annat sammanhang. Sådana saker leder till den här typen av nonchalans. Det är särskilt allvarligt när det berör en så viktig sak i vårt politiska liv som en valrörelse.

Vi har ju tidigare försökt förklara problematiken för postverket, inkl. dess generaldirektör, och vi förklarade att det inte i första hand är en fråga om pengar – de pengar som postverket är skyldigt oss skall vi nog få på ett eller annat sätt. Det handlar just om den demokratiska aspekten. Jag är därför mycket glad över att Sven Hulterström nu bekräftar att detta är en viktig demokratisk fråga, och jag hoppas kommunikationsministern gör detta ytterligare klart för postverkets ledning.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1988/89:19 om skydd för Bratteforsåns dalgång

Anf. 38 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Viola Claesson har frågat miljö- och energiministern om regeringen tänker ingripa för att rädda Bratteforsåns unika naturvärden. Frågan är ställd mot bakgrund av en pågående utbyggnad av väg E 6.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

De naturvärden som finns i Bratteforsåns dalgång och åns betydelse för fiskeintresset var väl kända i länet när arbetet med lokaliseringen av den nya vägsträckningen påbörjades.

I samband med projekteringen för upprättandet av arbetsplanen gjordes särskilda studier på detta avsnitt i syfte att minimera intrång och förebygga störningar och olägenheter av vägen och trafiken. Dessa hänsynstaganden har vidareutvecklats vid framtagandet av de handlingar som behövs för vägens byggande. Detta arbete har skett i nära samråd med de naturvårdsansvariga i länet och har bl. a. resulterat i att vägen korsar ån på ett sådant sätt att stor hänsyn tagits såväl till landskapsbild som till fiske- och naturvårdsintressena. Ett stort antal åtgärder har således vidtagits. Några ytterligare åtgärder från min sida är därför inte aktuella.

Anf. 39 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Jag säger tack till Sven Hulterström för svaret.

Valresultatet visar entydigt framgång för de partier som bäst agerat till förmån för miljön. Därför hoppas nu många att regeringen skall visa en större ödmjukhet än hittills mot miljöopinionen.

Redan 1985 påpekade naturvårdsverket att koncessionsförhandlingar borde hållas om motorvägsbygget mellan Stora Höga och Uddevalla. Detta skedde inte, vilket man kan utläsa av kommunikationsministerns svar. I november samma år fick jag svar på en fråga i samma ärende. Då nyutnämnde statsrådet Sven Hulterström svarade: "I vägverkets projekteringsarbete skall självfallet miljö- och naturvårdsfrågor belysas i överensstämmelse med såväl gällande lagstiftning som lokal och regional planering."

Ett år senare ställde jag samma fråga till Birgitta Dahl. Hon sade då: "Miljökonsekvensbeskrivningar har tagits fram för den diskuterade motorvägen. --- De miljöskyddsprövningar som gjorts har utförts av vägverket och naturvårdsverket ---."

Men det visade sig att naturvårdsverket fått stryk av vägverket, av Volvo och av regeringen. För i september 1987 gav regeringen klarsignal till byggstart för motorvägen med den sträckning som enligt naturvårdsverket betyder ingrepp i ett naturområde som enligt lag skall skyddas som ett riksintresse. I Bratteforsån finns bl. a. den unika flodpärlmusslan och ekskogsbestånd som är viktiga att skydda.

Inser inte kommunikationsministern att valresultatet är ett stöd för miljökampen, mot miljöförstörelse och mot motorvägen? Ta vår förtvivlan på allvar, ministern!

Vad betyder små flodpärlmusslors fortbestånd, ett ekskogsbestånd eller miljöförstörelsens engagemang för regeringen – i dag, när valet är över? Vill regeringen verkligen ha ytterligare konfrontationer i Bohuslän?

Anf. 40 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jag vet inte om det är någon idé att Viola Claesson och jag fortsätter våra diskussioner om E 6 nedanför Uddevalla. Oavsett vad jag säger mal Viola Claesson på med ungefär samma argument som hon har fått svar på åtskilliga gånger tidigare.

I det här speciella fallet finns det en synpunkt som jag ändå vill anföra – även om också detta förmodligen är lönlöst – apropå det Viola Claesson säger om hur området förstörs. Det är ett citat ur en skrivelse från länsstyrelsens naturvårdsenhet den 17 mars i år, alltså ett ganska färskt yttrande:

"Naturvårdsenheten på länsstyrelsen följer detaljerat de pågående arbetenas utförande för att därigenom kunna minimera onödiga skador. Flera smärre justeringar till fördel för naturvårdsintresset har därigenom kunnat göras. Såväl öringen som flodpärlmusslan bedöms kunna finnas kvar i ån även efter motorvägens fullbordande. Vissa delar av ravinen, särskilt dess västra kant, samt den lövvegetation och det djurliv som finns där kommer dock starkt att påverkas."

Så avslutar man – och nu vill jag be Viola Claesson lyssna särskilt noga:

"Det är emellertid inte riktigt, som tyvärr uttalats från opinionsgrupper i

olika sammanhang, att äns värden skulle mer eller mindre utsläckas och ravinsystemet helt förstöras.”

Anf. 41 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Det känns märkligt att höra Sven Hulterström stå här och argumentera för skyddet för miljön. I dessa frågor är det nämligen egentligen Birgitta Dahl som skall svara. Men när nu Sven Hulterström som trafikminister tycks ha kört över Birgitta Dahl, väljer han ändå för ovanlighetens skull ett citat från en miljöskyddsmyndighet här i landet.

Nu är saken den, Sven Hulterström, att jag och alla de andra som protesterar mot motorvägsbygget känner till den lagstiftning som finns till skydd för miljön. Dels har vi en ny naturresurslag, dels har miljöskyddslagen och väglagen i det här landet förändrats på ett sätt som visar att regeringen när den gav klarsignal i september 1987 inte tog hänsyn till det skydd som skulle komma till för Bratteforsån som ett riksintressant objekt. Det går också att utläsa av det svar som kommunikationsministern har gett i dag.

Det handlar inte om att minimera skador – det handlar om att utesluta dem!

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1988/89:22 om planerna på en civil flygplats i Tullinge

Anf. 42 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jan Strömdahl har frågat mig om regeringen är beredd att nu deklarera att en flygplatslokalisering till Tullinge inte i någon form kan stödjas av staten.

Regeringen gav i början av förra året landshövdingen Curt Boström i uppdrag att undersöka olika intressenters syn på och intresse för medverkan i en flygplatsetablering i Tullinge. Curt Boström har nyligen lämnat sin rapport till regeringen.

Curt Boströms rapport bereds för närvarande i regeringskansliet. Jag är därför inte nu beredd att göra några definitiva uttalanden.

Anf. 43 JAN STRÖMDAHL (vpk):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för detta korta och inte särskilt innehållsrika svar. Men det kanske inte var att förvänta att vi skulle få några besked? Jag vill i alla fall göra några påpekanden.

Det är nu helt klart att de starka lokala intressena för denna flygplats har svalnat betydligt. Valresultatet talar sitt tydliga språk därvidlag. Det skulle kunna tolkas ungefär som en folkomröstning, och då borde det stå klart att man lokalt och regionalt inte har något intresse för en flygplats i Tullinge.

Jag vill också påpeka att Curt Boström inte har fullgjort det uppdrag som regeringen gav – åtminstone har han mycket kraftigt gått ifrån de direktiv han fick. Det sades nämligen uttryckligen i direktiven att det skulle handla om en liten, kommunal flygplats för propellerplan. Här har man emellertid utrett

någoting helt annat och träffat preliminära avtal med parter om någoting helt annat, med en ganska kraftig statlig inblandning.

Curt Boström har inte heller tagit några som helst miljöhänsyn. I sin rapport säger han att detta inte ingick i hans utredningsuppdrag, men precis som i föregående fråga är det här dessutom en väldigt viktig miljöfråga. Vi har ju en ny naturresurslag, enligt vilken man skall ta hänsyn till att mark, vatten och luft används till det som är mest lämpligt. Vidare har vi ju avvägningen mot utbyggnaden av de miljövänliga snabbtågen över hela landet som skall konkurrera med de flygplan som skall trafikera Tullinge – främst till Göteborg.

Vi hoppas att det blir litet bättre underlag för det fortsatta arbetet än det som Curt Boström har lämnat!

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1988/89:34 om ytterligare handikappanpassning av SJ:s vagnar

Anf. 44 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Barbro Sandberg har frågat mig om regeringen avser att vidta ytterligare åtgärder för att främja handikappanpassningen av SJ:s vagnar.

I Sverige finns det ca 1 miljon människor som kan betraktas som handikappade i trafiken. Av dessa är ca 30 000 rullstolsburna. Det arbete som bedrivs för en förbättrad handikappanpassning av kollektivtrafiken tar i första hand sikte på att öka tillgängligheten för så stora grupper av resenärer som möjligt. Detta överensstämmer med målet för den svenska handikappolitiken om ökad normalisering och integrering av handikappade i samhällslivet.

Tillgängligheten för handikappade till SJ:s personvagnar har successivt förbättrats. Som exempel vill jag nämna att ca 300 vagnar i dag har särskilt breda instegsdörrar och trappsteg som underlättar på- och avstigning. I vissa vagnar finns det vidare möjlighet att sitta i egen rullstol, som kan förankras i golvet. De nya snabbtågen som sätts i trafik under 1990-talet kommer samtliga att vara utrustade med rullstolslyftar och ha en avdelning som är särskilt väl handikappanpassad. Vidare bygger SJ successivt om sina stationer, vilket kommer att leda till ökad tillgänglighet för handikappade resenärer. Jag har i diskussioner med SJ:s nya ledning förstått att man lägger stark vikt vid handikappfrågorna.

Mot denna bakgrund förutsätter jag att arbetet för en ökad handikappanpassning av kollektivtrafiken fortsätter inom såväl SJ som andra trafikföretag.

Anf. 45 BARBRO SANDBERG (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är ungefär samma svar som jag fått tidigare. Det kan inte hjälpas att man, när man ser i massmedia att SJ satsar på affärsfolk och "lyxovagnar", undrar litet grand över uppföljningen av riksdagens beslut 1979 – dvs. att all kollektivtrafik inom

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

*Om förbud mot flyg-
transporter av radioak-
tivi material*

loppet av tio år skulle anpassas så, att den kunde utnyttjas av alla.

Jag anser det vara självklart att SJ måste utvecklas för att kunna möta konkurrensen från andra färdmedel. Det är bra att servicen förbättras för dem som väljer att arbeta på dagen och att resa på natten. Men det får inte gå ut över de handikappade. I dag är det nästintill förenat med livsfara – det har man ju sett i TV – för en rullstolsburen att åka tåg. Det är tungt och inte alls enkelt att lyfta upp en person på ett tåg som sitter i sin rullstol. Man måste vara stark. Dessutom behövs det en viss teknik för att rullstolen inte skall tippa. Vidare är det inte mänskligt att begära att SJ-personalen skall göra sådana här lyft. Det finns faktiskt tekniska hjälpmedel. Sådant här har det gått att ordna i andra länder.

Snabbtågen, som Sven Hulterström här nämner och även tidigare har nämnt, kommer ju bara att trafikera vissa större orter. Det gäller då sträckorna Stockholm–Malmö, Stockholm–Göteborg och Stockholm–Sundsvall.

På sikt är det faktiskt en samhällsekonomisk besparing att handikappanpassa tågen. I dag måste t. ex. en rullstolsburen man som bor i Enköping, min hemkommun, åka med specialfordon till Stockholm, därför att han inte kan komma upp på tåget. Det blir alltså onödiga kostnader för färdtjänsten. För en gravt rörelsehindrad är det inte till någon hjälp att det finns breda dörrar och trappsteg när det gäller att komma ombord på tåget. Det går alltså inte att komma ombord med en rullstol i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1988/89:42 om förbud mot flygtransporter av radioaktivt material

Anf. 46 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Gösta Lyngå har frågat mig om inte Sverige bör arbeta för ett internationellt avtal som förbjuder flygtransporter av radioaktivt material.

Ett antal författningar reglerar transporter av farligt gods. Reglerna är utarbetade så, att transporter av olika varuslag inte skall medföra risker, om en olycka skulle inträffa. Dessa regler skall tillämpas för transporter av farligt gods ombord på samtliga flygplan som trafikerar svenskt luftrum.

Det pågår ett fortlöpande revideringsarbete beträffande de internationella reglerna för transporter av farligt gods. Jag förutsätter att nödvändiga förändringar kan aktualiseras genom den fortlöpande översynen av dessa regler.

Anf. 47 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret, som inte är särskilt tillfredsställande.

Problemet med lufttransport av radioaktivt kärnkraftsavfall är ett nytt problem. Men det är också ett viktigt, brådskande och svårt problem. Att enbart hänvisa till regler som redan finns är inte tillräckligt. Vad som närmast gäller i detta fall är Bestämmelser för civil luftfart: 4.2.1 h. Det handlar alltså

om att man inte får flygtransportera radioaktiva varor som är antändliga i luften. En sådan här hänvisning är således absolut inte tillräcklig i detta fall. Det behövs ett nytt initiativ.

Det är vidare alldeles klart att den här frågan är av internationell karaktär. Jag förutsatte därför att utrikesministern skulle analysera problemet. Att kommunikationsministern har tagit över frågan återspeglar den märkliga bedömningen att det här skulle röra sig om ett svenskt problem. Det är i stället ett internationellt problem.

Låt mig med stöd av vad jag här har sagt anbefalla problemet till regeringens skyndsamma analys. Kan vi få en försäkran i dag om att saken kommer att tas upp, att Sverige också kommer att försöka påverka de internationella organ som har med frågan att göra?

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1988/89:46 om nya pendeltågslinjer till Göteborg

Anf. 48 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Claes Roxbergh har frågat mig om jag är beredd att omedelbart skapa möjligheter för nya pendeltågslinjer till Göteborg.

Som framgår av den nya regeringsförklaringen skall hänsyn till miljö och natur prägla utvecklingen på alla samhällsområden. Riksdagens beslut i våras om trafikpolitiken anges därvid ha stor betydelse.

För pendeltågstrafiken innebär också det trafikpolitiska beslutet en rad möjligheter till utveckling. Låt mig bara ta tre exempel:

- Ansvar för den lokala och regionala tågtrafiken har preciserats och lagts hos trafikhuvudmännen i varje län.
- Ett nytt statsbidrag har införts som innebär att man i länen själv bestämmer hur pengarna skall användas till investeringar i järnvägar, vägar och kollektivtrafikåtgärder.
- Utvecklingsbidrag har införts för att man skall ta fram nytt lämpligare tågmaterial för lokal och regional trafik.

Jag har vidare i kontakter med SJ erfarit att den nya ledningen är mycket intresserad av att i nära samarbete med trafikhuvudmännen utveckla effektiv pendeltågstrafik. Diskussioner om sådana projekt pågår redan mellan SJ och trafikhuvudmän på många håll i landet.

Svaret på Claes Roxberghs fråga är alltså att det nu finns förutsättningar för en samhällsekonomisk utveckling av den lokala och regionala tågtrafiken. Det är nu länen själva som utifrån dessa förutsättningar har ansvaret för framtidens trafikförsörjning.

Anf. 49 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Svaret säger inte särskilt mycket. Det som står i regeringsförklaringen, att man skall ta hänsyn till miljö och natur, är visserligen bra. Men det gäller att verkligen göra det. Man har flyttat över ansvaret för den lokala och regionala trafiken utan att också överföra resurser. Jag skulle vilja säga

att det inte finns förutsättningar för att skapa möjligheter för lokal och regional trafik. Men det här är mycket viktigt.

I Göteborg är luften eländig. Trafiksituationen måste lösas. Ett medel är att använda spårbunden trafik, som systematiskt missgynnas. Varför, Sven Hulterstöm, får spårvägen t. ex. bara 40 % statsbidrag medan vissa vägsträckor får 100 %? Hur i hela friden skall vi kunna få en miljöpolitik i det här landet och förbättra miljön med en sådan politik?

Till Göteborg leder järnvägar från Uddevalla, Vänersborg, Alingsås, Borås och Kungsbacka. Men endast en utnyttjas för pendeltågstrafik i dag. Det finns planer på pendeltågstrafik till Alingsås. Det borde gå att köra även till Vänersborg, eftersom den banan är bra.

Till Borås vill Älvsborgstrafiken köra buss då detta går lika fort eftersom banan är så dålig. Det kan inte vara rimligt att bidra med ytterligare föroreningar längs Boråsvägen. Boråsbanan måste rustas upp. Boråsbanan är helt undermålig, och staten måste ta sitt ansvar.

Det borde vara dags att förverkliga västpendeln i full omfattning. Staten bör ta sitt ansvar och sin andel i detta arbete och åtminstone bidra till upprustning av Bohusbanan genom att specialdestinera 20 milj. kr. per år till länstrafikbolaget utöver de medel som ges i dag.

Spårbyte på Boråsjärnvägen var planerat till 1987 men måste uppskjutas till 1991. Totalt skulle 200 milj. kr. behöva satsas under tio år. Är Sven Hulterstöm beredd att göra detta?

Anf. 50 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jag kan på den sista frågan svara att det är riksdagen som beslutar om vilka anslag som skall gälla för olika ändamål, inte enskilda statsråd.

Claes Roxbergh har ju nu inte haft så lång tid på sig att här på platsen sätta sig in i det trafikpolitiska beslut som fattades i våras. Om han framöver använder en del av tiden till att göra detta så kommer han att upptäcka att han får korrigera en del av sina synpunkter eftersom de baserats på förhållanden som gällt fram till nu. Men det som jag tycker är intressant är vad som kommer att gälla framöver.

Vad som kommer att gälla framöver är att vi överger detta centralistiska synsätt att allting måste beslutas här i Stockholm. Vi menar att man ute i länen har både kompetens och omdöme för att fatta beslut i egna trafikangelägenheter. Dessutom så ändrar vi de ekonomiska förutsättningarna, och detta är redan beslutat, så att länen också får väsentligt bättre ekonomiska förutsättningar att fatta dessa beslut.

Jag hoppas verkligen inte att riksdagen skall gå tillbaka till något slag av mycket centralistisk organisation där vartenda beslut om lokaltrafik skall fattas av regering och riksdag.

Anf. 51 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Jag menar att anslaget till länstrafikbolagen är helt otillräckligt och behöver ökas. Bohusbanan är överförd till länstrafiken och man kan tillföra mer pengar till denna så att man där har möjlighet att göra det man borde.

När det sedan gäller Boråsjärnvägen som måste upprustas så finns ju ett förslag att genomföra upprustningen till år 1991. Det är bara det att genomförandet måste framflyttas. Det finns pengar.

Vi satsar 5,9 miljarder kronor som under en tioårsperiod skall läggas på att förstärka broar här i landet så att vi skall uppfylla EG-normer. Satsa de pengarna på att förstärka kollektivtrafiken i stället!

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1988/89:50 om biltrafiken i storstadsområdena

Anf. 52 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jill Lindgren har frågat miljö- och energiministern om hon vill medverka till att alla kommuner får rätt att själva bestämma när och hur man skall agera för att minska bilresande i ett område innan luften blir hälsovådlig för dem som bor eller vistas i området.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Ett av de allra viktigaste målen inom trafikpolitiken är att med kortsiktiga och långsiktiga åtgärder begränsa trafikens miljöpåverkan. En viktig åtgärd i det arbetet är att stimulera utvecklingen av transportlösningar och transportmedel som är skonsamma mot miljön. Den katalytiska avgasreningen på personbilar och de krav som kommer att ställas på den tunga trafiken kommer sammantaget att medföra en utveckling av trafiken i miljövänlig riktning.

Dessa åtgärder behöver dock kompletteras med åtgärder på kortare sikt. Miljöproblemen med trafiken är störst i storstadsregionerna. Regeringen har därför tillsatt en utredning med uppgift att ta fram ett samlat underlag angående möjligheterna att begränsa trafikens hälso- och miljöeffekter i storstadsregionerna. Utredningen har också fått i tilläggsuppdrag att ta fram förslag till de lagändringar som behövs för att kommunerna skall kunna fatta beslut om åtgärder som förbjuder eller inskränker biltrafiken vid speciellt svåra luftföroreningssituationer. Tilläggsuppdraget skall redovisas redan vid kommande årsskifte.

Det är ett mycket omfattande problem som utredningen på kort tid skall ta ställning till. Jag anser det mot den bakgrunden lämpligt att avvakta utredningens överväganden och förslag innan slutlig ställning tas till omfattningen av åtgärderna.

Anf. 53 JILL LINDGREN (mp):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga. Frågan var bl. a. föranledd av den översyn av frågor som rör storstadsområdenas trafik och miljö som regeringen beslutade om den 5 maj i år.

Kommittén fick den 8 september tilläggsdirektiv av regeringen om att utreda vilka lagändringar som behövs för att kommunerna skall kunna fatta beslut om åtgärder som förbjuder eller inskränker biltrafiken vid speciellt svåra luftföroreningssituationer. I både Stockholm och Göteborg har man

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

Om kostnaden för motorvägsbygget Stenungsund – Uddevalla

bett om att få möjlighet till detta. Vi har i Stockholm hört chefen för Radiumhemmet, Jerzy Einhorn, varna för att framöver kommer vartannat barn som föds i Stockholm att riskera att få cancer. Luftföroreningarna är naturligtvis starkt bidragande till detta.

Jag anser att det är mycket viktigt ur hälsosynpunkt att kommunerna får rätt att tillgripa radikala medel när invånarnas hälsa står på spel. Men det är egentligen för sent då. Man bör faktiskt långt dessförinnan tillgripa åtgärder.

Detta är också en fråga om demokrati. Det handlar om framkomlighet. Man har i Stockholm diskuterat biltullar – åtminstone sedan år 1979 då Stockholmspartiet kom in i stadshuset – och fler och fler partier börjar ansluta sig. Detta med framkomligheten gäller även små orter. Den rätten skall gälla lokalt och vara generell.

Senast i dag sägs i Svenska Dagbladet att det är stopp i trafiken i Stockholm hela dagarna. Men Sven Hulterström berättade ju nu för min partikamrat Claes Roxbergh att alla beslut inte skall behöva fattas i riksdagen. Just det, Sven Hulterström! Är Sven Hulterström beredd att medverka till att kommunerna runt om i landet – allt efter sina lokala behov får beslutanderätt även när det gäller avgifter?

Med detta anförande – under vilket tredje vice talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar – var överläggningen avslutad.

23 § Svar på fråga 1988/89:53 om kostnaden för motorvägsbygget Stenungsund – Uddevalla

Anf. 54 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Elisabet Franzén har frågat mig:

– Vilken är den aktuella kalkylen på kostnader och samhällsekonomisk förlust för motorvägsbygget Stenungsund – Uddevalla?

– Hur dyr får denna motorväg bli och hur stor samhällsekonomisk förlust kan regeringen acceptera utan att avbryta byggandet?

Årsskiftet 1984-1985 var sysselsättningsläget i Uddevalla ytterst besvärligt. Drygt 2 000 arbetstillfällen skulle försvinna i samband med nedläggningen av Uddevallavarvet. För att vända utvecklingen krävdes omfattande och kraftfulla åtgärder.

I regeringens beslut om det s. k. Uddevallapaketet ingick därför ett flertal åtgärder, bl. a. en utbyggnad av väg E6, i syfte att lindra effekterna av varvsnedläggningen. Motivet för vägprojektet var bl. a. att knyta Göteborgs- och Uddevallaregionerna närmare varandra och därmed skapa förutsättningar för en ny näringslivsstruktur i Uddevalla. Därtill är väg E6 genom Bohuslän en av landets mest olycksbelastade vägar, vilket var ytterligare ett motiv för vägprojektet.

Totalt undersöktes 120 olika vägsträckningar på den 4 mil långa sträckan mellan Stenungsund och Uddevalla. Detta arbete resulterade i ett antal huvudalternativ som utvärderades från olika aspekter.

Den "samhällsekonomiska förlusten" på 421 milj. kr. som Elisabet

Franzén nämner i sin fråga härrör från en trafikekonomisk bedömning av de olika huvudalternativen som vägverket gjort. Motsvarande "förluster" för övriga alternativ varierade mellan 610 och 830 milj. kr. och är ackumulerade under resp. vägsträcknings livstid.

Det bör påpekas att bl. a. de positiva regionalpolitiska effekterna av vägen – som också var ett av syftena med projektet – inte togs med i analysen. Orsaken till detta var att dessa effekter ansågs likvärdiga för samtliga vägalternativ och därför inte behövde beräknas och vägas in i en jämförande kalkyl.

Kostnaderna för vägutbyggnaden är höga, och de ursprungliga – mycket översiktliga – kostnadsberäkningarna har inte kunnat hållas. Kostnadsfördyringarna beror på ett antal faktorer. bl. a. de miljökrav som ställs på en modern vägbyggnad. Trafikolycksituationen på nuvarande väg E 6 är dessutom allvarlig, och jag anser det rimligt att resurser satsas på en trafiksäker väg.

Anf. 55 ELISABET FRANZÉN (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för detta svar. Mina frågor var emellertid:

Vilken är den aktuella kalkylen på kostnader och samhällsekonomisk förlust för motorvägsbygget Stenungsund–Uddevalla?

Hur dyr får denna motorväg bli och hur stor samhällsekonomisk förlust kan regeringen acceptera utan att avbryta byggandet?

Jag fick inte svar på någon av de frågorna. Men jag vill kommentera svaret.

Det är mycket ovanligt att man tillåter en samhällsekonomisk förlust när det gäller vägbyggnad. Det har förekommit, enligt vad som har sagts mig, en gång tidigare – för en väg uppe i Abisko. Detta är alltså andra gången. Det finns ingen vetenskaplig teori som inbegriper sysselsättningskäl, regionalpolitiska skäl, i dessa kalkyler, vilka görs av vägverket på ett sätt som innebär standard. Det har man inte brytt sig om i detta fall.

Den samhällsekonomiska förlusten har alltså beräknats till 421 milj. kr. Kommunikationsministern nämner att andra alternativ skulle ha gett en förlust på 610 resp. 830 milj. kr., och det stämmer så till vida att det var fråga om andra sträckningar på samma väg.

Sedan vill jag påminna kommunikationsministern om att han nyss sade att riksdagen beslutar när det gäller enskilda ändamål – det gör inte enskilda statsråd. Men i det här fallet har faktiskt regeringen beslutat om en motorvägssträckning utan att ha riksdagens uppdrag.

Jag undrar, kommunikationsministern, om jag kan få aktuella kalkyler och en normal bedömning av den samhällsekonomiska förlusten i dag, och om jag kan få veta hur dyrt det här vägbygget skall bli innan regeringen bestämmer att det inte skall fortskrida.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om handläggningen
m. m. av vissa flykting-
ärenden*

Anf. 56 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Hugo Bergdahl har frågat mig, med utgångspunkt i ett enskilt ärende, vilka principer som är vägledande när regeringen avgör ett asylärende, där de asylsökande vistats en längre tid i landet. Marianne Andersson har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för de asylsökande som vistats länge i Sverige. Hon har särskilt frågat om det inte vore möjligt att låta samtliga dessa stanna i Sverige av humanitära skäl. Jag föredrar att svara på dessa frågor samtidigt.

Utgångspunkten när regeringen avgör ett ärende av det slag det här gäller är givetvis i första hand att bedöma om den asylsökande behöver skydd i Sverige. I vissa fall kan konstateras att så inte är fallet. Fråga kan då uppkomma om inte ansökningen ändå skall bifallas av humanitära skäl.

Regeringen tar särskild hänsyn till barnens situation. Som en allmän praxis gäller numera att om ett barn fått fast anknytning till landet genom att ha gått minst tre terminer i svensk skola, utgör detta ett tillräckligt skäl för att hela familjen skall få stanna i Sverige. Denna praxis tillämpas när regeringen beslutar i grundärendet.

Jag vill i detta sammanhang framhålla att de flesta asylsökande numera får sina ärenden slutbehandlade på kortare tid än ett år. Målsättningen är dock att väsentligt korta handläggningstiderna. I detta syfte har jag initierat ett lagstiftnings- och reformarbete som skall skapa förutsättningar för att denna målsättning skall kunna nås. Invandrarverket och polisen har redan erhållit kraftigt ökade resurser.

Jag vill med anledning av Marianne Anderssons fråga särskilt framhålla att utlänningslagen har som utgångspunkt att varje ärende skall avgöras efter individuell prövning. Ett stort antal asylsökande får med stöd av 31 och 33 §§ utlänningsförordningen uppehållstillstånd av humanitära skäl. Under 1987 uppgick detta antal till ca 3 000.

Anf. 57 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Jag känner mig en aning besviken över svaret. Invandrarministern, med stöd av regeringen, är tydligen beredd att fortsätta med en för många flyktingar pressande och inhuman flyktingpolitik – en politik som bl. a. leder till en lång, utdragen handläggning av asylärenden. Jag vill här kort belysa ett konkret fall.

Den chilenska familjen Santibanez i Skultuna utanför Västerås har i två omgångar anlant till Sverige som flyktingar. Fadern har vistats i Sverige tre år och tre månader – och vet inte i dag om familjen i morgon kan bli utvisad. Familjen Santibanez består av far, mor och två barn. De har på olika sätt rotat sig i det svenska samhället. Sonen har påbörjat sin skolgång i årskurs 1, dottern har daghemsp plats.

Regeringen har i detta ärende avgörandet i sin hand efter överklagande av invandrarverkets utvisningsbeslut.

Väntetiderna för asylsökande måste förkortas. Väntetider på över tre år,

som i fallet Santibanez, kan inte accepteras enligt mitt sätt att se. En sådan behandling är omänsklig och borde inte accepteras i ett land som i många andra hänseenden hävdar det mänskliga samhällets principer.

En kort fråga till statsrådet: Kan det mänskligt eller principiellt vara riktigt att vi i längden godtar väntetider på tre år och mer innan asylsökande får besked om myndigheternas slutgiltiga beslut? Statsrådets svar var oklart i detta hänseende.

Anf. 58 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka invandrarministern för svaret på min fråga, trots att jag inte är helt nöjd. Även om många har fått stanna av humanitära skäl finns det fortfarande ett stort – alltför stort – antal asylsökande som har varit här mycket lång tid utan att få besked.

Det är nödvändigt att vi snabbt får en förbättrad organisation av flyktingmottagandet i Sverige. Asylsökande flyktingar måste snabbt få besked. De långa väntetiderna är nedbrytande för flyktingarna och försvarar i hög grad deras anpassning till det svenska samhället. De orsakar dessutom främlingsfientlighet hos människor som inte känner till orsakerna till flyktingarnas sysslolöshet under väntetiden. De flesta människor vet inte om att flyktingarna inte får arbeta förrän uppehållstillståndet är klart. Det finns många asylsökande som har arbetat i hela sitt liv och som inget hellre vill än att komma i arbete här och försörja sig – och detta hindras av dröjsmål från de svenska myndigheternas sida.

Det är nu ytterst angeläget att den aviserade omläggningen av flyktingmottagningen kommer till stånd snarast möjligt och att berörda myndigheter får resurser för att klara av denna omläggning. Om nu detta lyckas – vilket vi verkligen hoppas – finns det fortfarande en grupp flyktingar som varit här i Sverige flera år utan att få besked. Denna grupp kommer i kläm mellan den gamla och den nya organisationen. I Göteborg har flyktingar i vissa fall fått vänta åtta månader innan de fått sitt första telefonsamtal från polisen. Det finns också exempel på att ärenden hamnat mellan två stolar på invandrarverket och helt enkelt kommit bort vid personalomsättning på verket. Handläggare har saknats trots att flyktingen gjort påstötningar. Jag känner personligen till några fall där man fått vänta uppemot tre år. Dessa människor har hunnit anpassa sig till det svenska samhället. Barnen går i skola, har fått svenska kamrater osv. Familjerna lever under en konstant nervpress på grund av ovissheten.

Vi har helt enkelt inte råd att ha det på det här sättet. Vi har inte råd av ekonomiska skäl – det är dyrt att inte låta människor försörja sig. Vi har inte råd av arbetsmässiga skäl – vi behöver arbetskraft inom många områden. Framför allt har vi inte råd av humanitära skäl.

Jag vill därför återigen fråga invandrarministern om han är beredd att ge ett generellt uppehållstillstånd till flyktingar som nu väntat länge och som kommer i kläm mellan den nya och den gamla organisationen – eller, i andra hand, om han är beredd att låta tidsfaktorn få en större tyngd vid bedömningen.

Anf. 59 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Hugo Bergdahl är besviken, och Marianne Andersson är inte helt nöjd. Jag vill säga att jag inte heller är helt nöjd med nuvarande tillstånd. Det är därför jag med utomordentligt stort engagemang försökt åstadkomma en ändring av nuvarande tillstånd och förkorta handläggningstiderna. Ingenting är mer angeläget i flyktingpolitiken i dag. Som jag tidigare sade och som vi utförligt diskuterade under förra riksmötet pågår förberedelser för ett omfattande reformarbete.

· Bara ytterligare några kommentarer.

Jag vill vädja om en viss förståelse för de problem som uppkommit genom det kraftigt ökade antalet asylsökande – det var i fjol över 18 000. Det har skapat ett köproblem, och för att komma till rätta med det krävs omfattande resursförstärkningar men också omfattande organisatoriska förändringar.

Det är inte det vanliga att asylsökande väntar i två år. Som jag sade i mitt svar får de flesta slutgiltigt besked på kortare tid än ett år. Det är viktigt att komma ihåg det i den allmänna debatten.

På Marianne Anderssons konkreta fråga vill jag svara att jag inte tycker att gruppbeslut, generella beslut, med utgångspunkt i en viss tidslängds vistelse i Sverige, är någon lämplig metod att tillgripa. Vi bör arbeta vidare med individuell prövning från olika utgångspunkter i varje enskilt fall och då ta särskild hänsyn till tidsutdräkten när det är fråga om barn, som jag sade i mitt tidigare svar. Det gäller de ärenden som avgörs som grundärende av regeringen och inte s. k. verkställighetsärenden.

Slutligen en kommentar till Hugo Bergdahl, som talade om tre års vistelse i Sverige. Av hans fråga framgår ändå att de asylsökande som han åberopar kom den 2 september 1986. Även det är för lång tid, men jag har redan svarat på den fråga Hugo Bergdahl ställde.

Anf. 60 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag anklagar regeringen för en viss senfärdighet när det gäller de här frågorna, men när det gäller att lösa problemen på litet längre sikt finns det tydligen en viss samstämmighet mellan invandrarministerns och min uppfattning. Invandrarministern sade i sitt svar att han initierat ett lagstiftnings- och reformarbete med målsättningen att väsentligt korta handläggningstiderna. Det tycker jag låter bra. Min fråga är: När kan vi räkna med regeringens proposition på det här området?

Sedan skulle jag ändå vilja vädja till regeringen att låta familjen Santibanez efter drygt tre års vistelse fortsätta att bo här. Det är på det sättet, invandrarministern, att herr Santibanez anlände till Sverige den 2 juli 1985, familjen i övrigt den 2 september 1986.

Anf. 61 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag fick svar på den första frågan, om generellt uppehållstillstånd, men inte på den andra, som jag ställde alldeles i slutet av mitt anförande, nämligen om man kan tänka sig att låta tidsfaktorn tillsammans med humanitära skäl få en större tyngd när man vid bedömningen väger samman alla faktorer – detta för att undvika generella beslut om uppehållstillstånd efter viss tids vistelse i Sverige, om det ställer sig svårt.

Jag har ytterligare en fråga, och den rör treterminsregeln. Den gäller om barnen har gått tre terminer i skola här i Sverige. Men om familjen överklagar på falska eller ogrundade skäl och därmed förlänger tiden i skolan gäller inte den regeln, och det kan man ju ha förståelse för. Men hur är det då om verkställigheten skulle hindras av t. ex. sjukdom i familjen – gäller treterminsregeln då fortfarande?

Anf. 62 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Först vill jag säga till Hugo Bergdahl att vi här i kammaren inte skall diskutera enskilda ärenden. Jag avstår därför från att gå in i den debatt som Hugo Bergdahl inbjuder till.

Hugo Bergdahl påstår att regeringen är senfärdig. Knappast något reformarbete av sådan här omfattning har utretts och förberetts så koncentrerat och på så kort tid som detta. Utredningarna tillsattes av mig i februari 1987, och vi är nu i färd med att utarbeta en lagrådsremiss på det underlag de frambragte.

Till Marianne Andersson, som frågade om tidsfaktorn skulle kunna få större tyngd, vill jag säga att vi under min tid som invandrarminister har liberaliserat på det sättet att treterminsregeln har införts. Alltså har tidsfaktorn fått större tyngd när det gäller barnen.

På den sista frågan, den om sjukdom, vill jag svara att sådana faktorer kommer att påverka de humanitära skälen i ärendet. Det är då dessa som får bedömas och inte tidsfaktorn som sådan.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1988/89:39 om arbetstillstånd för asylsökande

Anf. 63 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig varför asylsökande inte tillåts arbeta under den tid som behövs för myndigheternas handläggning av ansökningen om uppehållstillstånd.

Under förra riksmötet behandlade riksdagen flera motioner som hade väckts i syfte att ge asylsökande en möjlighet att arbeta under väntetiden. Socialförsäkringsutskottet, som avstyrkte samtliga dessa motioner, framhöll att man måste komma till rätta med de problem som uppkommer under väntetiden genom att i första hand hålla nere handläggningstiderna. Utskottet vidhöll att arbetstillstånd borde beviljas först då uppehållstillståndet är klart. En annan ordning kunde, enligt vad riksdagen tidigare uttalat, leda till en uppluckring av principen om den reglerade invandringen.

Jag kan visserligen ha förståelse för det önskemål Ragnhild Pohanka nu framför, sett mot bakgrund av de handläggningstider som vi i dag har i alltför många ärenden. Jag har emellertid samma uppfattning som kom till uttryck i riksdagens beslut, nämligen att de här problemen skall rättas till genom att väntetiderna förkortas. Så kommer också att ske. Förslag om en ny utlänningslag kommer att föreläggas riksdagen, och en omorganisation av invandrarverket pågår, allt i syfte att förkorta handläggningstiderna.

Jag vill i sammanhanget erinra om att enligt den ordning som nu gäller skall de asylsökande vistas i förläggning under väntetiden.

Ytterligare en synpunkt, som jag menar bör få väga tungt, är att det föreligger svårigheter för många flyktingar som har sina tillstånd klara och dessutom lärt sig svenska att få sitt första arbete i Sverige. Det bör i första hand vara vår uppgift att satsa arbetsmarknadsresurser på de flyktingar och invandrare som nu, trots det goda arbetsmarknadsläge som råder, saknar arbete. Särskilda insatser i detta syfte föreslogs i regeringens kompletteringsproposition (prop. 1987/88:150, bil. 5, AU 22) och beslutades av riksdagen. Självfallet är det ett huvudmål att invandrare och flyktingar som får tillstånd att stanna här snarast möjligt skall kunna bli självförsörjande.

Anf. 64 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Riksdagsledamöter! Jag har besökt olika flyktingläger både i Sverige och i andra länder. Ett av de största problemen där är sysslolösheten. I Sverige är det många unga män som är flyktingar och väntar på att få asyl. Dem sysselsätter vi i stället för att låta dem få möjlighet att arbeta.

Jag menar inte att man skulle ge dem generellt arbetstillstånd för den öppna arbetsmarknaden – det finns andra möjligheter. T. ex. i Sävsjö stod arbetsgivarna i kö och ville ge flyktingar arbete, och flyktingarna ville också själva arbeta, men det fick de inte. Jag tycker inte att man skall hindra flyktingarna att få arbeten, där det är möjligt.

Flyktingarna får 61 kr. om dagen till mat, kläder, m. m. Fick de arbeta skulle de dels kunna försörja sig själva, dels kunna betala hyra för sina rum. Det skulle ge dem ett helt annat självförtroende, och de skulle känna att de gjorde rätt för sig.

Jag tycker att det är iögonenfallande för allmänheten när man låter vuxna människor sakna arbete. Jag tror att man skulle minska problemen när det gäller inställningen till flyktingar om det märktes att de var sysselsatta när det funnes en möjlighet.

Jag tackar för det här svaret, men jag är inte nöjd med det. Jag anser att man skulle lägga ner mer kraft på att ge dessa människor som kommer till Sverige möjlighet att sysselsätta sig med ett vettigt arbete, inte med fotboll, utflykter och sådant, utan med arbete och språkundervisning. De psykiska problemen är stora inom flyktinglägren.

Anf. 65 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Som jag sade måste vi komma till rätta med problemen med de långa handläggningstiderna och därmed också eliminera problemet med sysslolöshet under lång tid. Det är den huvudlinje vi måste arbeta efter.

Vidare är det riktigt som Ragnild Pohanka säger att arbetsgivare nu efterfrågar arbetskraft. Då är det ju ett gyllene tillfälle att anställa de flyktingar och invandrare som har fått sina arbetstillstånd. Dess värre befinner vi oss i det läget att vi har mer än 2 000 flyktingar som har fått arbetstillstånd. De bor ute i förläggningar, eftersom det inte finns någon kommun som är beredd att ta emot dem och inte någon arbetsgivare som är beredd att anställa dem.

Från min utgångspunkt sett bör således insatserna i första hand inriktas på

att hjälpa de flyktingar som fått arbets- och uppehållstillstånd att komma ut i arbetslivet samt att förkorta handläggningstiderna när det gäller de asylsökandes situation.

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

Meddelande om interpellation

Anf. 66 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag anser att det som invandrarministern säger är riktigt, att man i första hand skall satsa på de flyktingar som har fått arbetstillstånd. Där ser jag ingen motsättning till mitt förslag. Men man borde kunna lägga till rätta där det finns möjligheter, vilket det gör på många ställen. Trots att man bor i en förläggning, går detta att ordna på många håll.

Man skall vara öppen och inte låta lagen utgöra ett hinder för dessa människor att göra en insats och för att arbeta, må bättre och också delvis försörja sig själva.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1988/89:13 till socialutskottet

27 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställts

den 6 oktober

1988/89:11 av Gunnar Björk (c) till statsrådet Bengt Lindqvist om föräldrapenning vid medverkan i föräldrakooperativt daghem:

Enligt gällande bestämmelser kan föräldrapenning för föräldramedverkan på daghem utgå till dess barnet fyller fyra år inom ramen för de 360 dagar med föräldrapenning som föräldern disponerar i samband med barns födelse. För barn mellan fyra och tolv år kan tillfällig föräldrapenning utgå för två kontaktdagar per barn och år.

Föräldrar vid ett föräldrakooperativt daghem i Gävle har ansökt om att få föräldrapenning vid arbete i det av föräldrar startade kooperativet. Föräldrarna har i sina förutsättningar för kooperativet att alla skall fullgöra två arbetsveckor/år. Kommunen ger bidrag till föräldrakooperativet.

Föräldrarna har dock nekats rätten till föräldrapenning av försäkringskassan.

Eftersom bildande av föräldrakooperativ måste antas vara i linje med intentionerna bakom lagen om föräldrapenning, dvs. mer tid för barnen, och bakom tankarna att ge föräldrarna mer inflytande och engagemang inom barnomsorgen, vill jag med anledning av ovanstående till statsrådet Bengt Lindqvist ställa följande fråga:

Prot. 1988/89:6
6 oktober 1988

Meddelande om interpellation

Vill statsrådet medverka till att föräldrapenning för vård av barn inom ramen för 360 dagar kan få disponeras för föräldramedverkan i ett föräldrakooperativ?

28 § Kammaren åtskildes kl. 16.22.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren